

[Time:2.30 Hrs]

[Marks:75]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. All question are compulsory.
  2. Figures to the right indicate full marks.
  3. Students answering in the regional language should refer in case of doubt to the main text of the paper in English.

Q.1 **a) Choose the correct alternative (Any-8)** 08

1. Indian society is.....in nature.
(tribal / pluralistic / rural)
2. In India, the states are formed mostly on the basis of .....
(religion / language / caste)
3. The caste system represents a hierarchical pyramid with_____ is at the top and lower castes are at the bottom.
(Kshatriya / Shudra / Brahman)
4. _____ is main cause of blindness.
(Cataract/ good health / Vitamin E)
5. The underdeveloped regions in India are neglected and are treated as _____.
(backward regions /weak regions / refugee regions)
6. The first official language commission was appointed by the Government of India under the chairman _____.
(Pandit Nehru / B.G. Kher / Karamchand Gandhi)
7. Among the States in India _____has the highest gender ratio.
(Kerala / Maharashtra / Haryana)
8. _____ is an established system of classifying groups based on caste, economic status, etc.
(Social stratification / Demography / Diversity)
9. Raja Ram Mohan Roy organized a movement to oppose the practice of _____.
(sati / dowry / polygamy)
10. At times, _____ leads to violence and lawlessness in the society.
(co-ordination / co-operation / conflict)

B. State whether the following statements are True or False (Any-7) 07

1. The followers of Jainism follow the preaching of Lord Mahavira.
2. Shwetambar and Pitamber are the two sects of Buddhism.
3. The Varna system was a classification of individuals based on their aptitude.

4. A mentally retarded challenged person has a lower intelligence when his/her IQ level is below 90 .
5. Patriotism is a solution to communalism.
6. There is a water dispute over Koyana river in the states of Maharashtra, Karnataka and Andhra Pradesh.
7. In India Goa state has lowest literacy rate.
8. Max Weber identified three dimensions of social stratification.
9. Sexual harassment at workplace is a form of social violence against women.
10. Due to casteism there are conflicts between the upper castes and the lower castes.

Q.2 a) Explain in detail basic features of Indian society. 15

OR

b) What are the different types of violence against women? Suggest remedial measures to their problems.

Q.3 a) What is casteism? How casteism is highly responsible to intergroup conflicts. 15

OR

b) Examine the various causes of regionalism in India with suitable examples.

Q.4 a) Explain the various issues relating to orthopedically challenged persons. 15

OR

b) Discuss the causes and consequences of gender inequality in India.

Q.5 a) Discuss the causes and consequences of linguistic conflicts in India. 15

OR

Write short notes on (Any-3)

1. Tribal Characteristics
2. Visually Handicapped
3. India's literacy rate
4. Women and mass media
5. Communalism

[वेळ: ३ तास]

[गुण:75]

कृपया तुम्हाला योग्य प्रश्नपत्रिका मिळाली आहे का ते तपासा.

सूचना: १ सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२ उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.

3. प्रादेशिक भाषेत उत्तर देणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी शंका असल्यास पेपरच्या मुख्य

मजकुराचा इंग्रजीमध्ये संदर्भ द्यावा.

- प्र.१ अ) योग्य पर्याय निवडा (कोणतेही-८) 08
१. भारतीय समाजाचे स्वरूप _____ आहे.
(आदिवासी/ बहुलतावादी/ ग्रामीण)
  २. भारतातील बहुतेक राज्ये ही _____ च्या आधारावर तयार झाली आहेत.
(धर्म, भाषा,जात)
  - ३.जातिव्यवस्था एक श्रेणीबद्ध पिरॅमिड दर्शवते ज्यामध्ये _____ शीर्षस्थानी आहे आणि खालच्या जाती तळाशी आहेत. (क्षत्रिय/शूद्र/ब्राह्मण)
  ४. _____ हे आंधळेपणाचे मुख्य कारण आहे.
(मोतीबिंदू / चांगलेआरोग्य/ जीवनसत्व-ई)
  ५. भारतातील अविकसित प्रदेशांकडे दुर्लक्ष केले जाते आणि त्यांना _____ असे मानले जाते.
(मागास प्रदेश, कमकुवत प्रदेश, निर्वासित प्रदेश)
  ६. _____ यांच्या अध्यक्षते खाली भारत सरकारने प्रथम अधिकृत भाषा आयोग नेमला.
(पंडितनेहरू / बी.जी.खेर / करमचंदगांधी)
  ७. भारतात _____ ह्या राज्यात सर्वाधिक लिंग गुणोत्तर आहे.
(केरळ / महाराष्ट्र/ हरियाणा)
  ८. _____ हे जाती व आर्थिक स्थितीवर आधारीत वर्गीकरण करणाऱ्या गटांची स्थापना केलेली प्रणाली आहे.
(सामाजिक स्तरीकरण / लोकसंख्या शास्त्र / विविधता)
  ९. _____ प्रथेला विरोध करण्यासाठी राजाराम मोहन रॉय यांनी चळवळ उभारली होती.
(सती / हुंडा / बहुविवाह)
  १०. कधीकधी _____ मुळे समाजात हिंसाचार आणि अराजकता निर्माण होते.
(समन्वय / सहकार / संघर्ष)
- ब.खालील विधाने सत्य किंवा असत्य आहेत ते सांगा (कोणतेही-७) 07
- १.जैनधर्माचे अनुयायी भगवान महावीरांच्या उपदेशाचे अनुसरण करतात.
  - २.श्वेतांबर आणि पीतांबर हे बौद्ध धर्माचे दोन पंथ आहेत.
  ३. वर्ण व्यवस्थेमध्ये व्यक्तींचे त्यांच्या योग्यतेवर(कौशल्यावर) आधारित वर्गीकरण केले जात होते.
  - ४.मानसिक दृष्ट्या अपंग असलेल्या व्यक्तीची बुद्ध्यांक पातळी १०च्या खाली असते तेव्हा ती व्यक्ती
कमी बुद्धिमत्ता असलेली असते.
  - ५.देशप्रेम हा जातीय वादावर चांगला उपाय आहे.

६. महाराष्ट्र, कर्नाटक आणि आंध्र प्रदेश या राज्या मध्ये कोयना नदीच्या पाणी वाटपा वरून वाद आहे.

७. भारतात साक्षरतेचे प्रमाण गोवा ह्या राज्यात सर्वात कमी आहे.

८. मॅक्स वेबर ने सामाजिक स्तरीकरणाचे तीन इतकी विस्तार व्याप्ती सांगितली आहे.

९. कामाच्या ठिकाणी लैंगिक छळ हा महिलांवरील सामाजिक हिंसाचाराचा प्रकार आहे.

१०. जातीयवादा मूळे उच्च जाती आणि खालच्या जातींमध्ये संघर्ष असतो.

प्र.२ भारतीय समाजाची मूलभूत वैशिष्ट्ये सविस्तर स्पष्ट करा. 15
किंवा

प्र.३ महिलांवरील हिंसाचाराचे विविध प्रकार कोणते आहेत? त्यांच्या समस्यांवर उपाय सुचवा. 15
जातीयवाद म्हणजे काय? जातीयवाद अंतर्गत संघर्षास कसा जबाबदार आहे त्याविषयी लिहा.

किंवा

प्र.४ भारतातील प्रादेशिकतेच्या (प्रादेशिक वादाच्या) विविध कारणांचे योग्य उदाहरणांसह 15
परीक्षण करा.
अस्थिरोगविषयक विकलांग (दिव्यांग) व्यक्तींशी संबंधित असणाऱ्या विविध समस्या स्पष्ट करा .

किंवा

प्र.५ भारतातील स्त्री पुरुष असमानतेची कारणे आणि परिणामांची चर्चा करा. 15
भारतातील भाषिक संघर्षामुळे निर्माण होणाऱ्या कारणांची व परिणामांची चर्चा करा .
किंवा

टिपालिहा (कोणत्याही-३)

1. आदिवासींची वैशिष्ट्ये
2. दृष्टिहीन
3. भारताचा साक्षरतेचा दर
4. महिला आणि प्रसार माध्यमं
5. जमातवाद